

MILAN ŘÍSKÝ

KUCHAŘI SMRTI

PŘÍPADY KANIBALŮ V ČESKU

nastole

Kuchaři smrti

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihynastole.cz
www.albatrosmedia.cz

Milan Říský
Kuchaři smrti – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

KUCHAŘI SMRTI

MILAN ŘÍSKÝ

KUCHAŘI SMRTI

PŘÍPADY KANIBALŮ V ČESKU

nastole

© Milan Říský, 2026

ISBN tištěné verze 978-80-7448-812-2

ISBN e-knihy 978-80-7448-816-0 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)

ISBN e-knihy 978-80-7448-818-4 (1. zveřejnění, 2026) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7448-819-1 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)

OBSAH

AMUSE-BOUCHE	9
HISTORIE KANIBALISMU	11
I. Kanibalismus	13
II. Pád řádu	19
III. Infrastruktura deviace	27
IV. Obraz kanibalismu v literatuře a filmu	38
V. Přežití	44
VI. Československo	52
PÁN SMRTI	57
I. Návrat domů	58
II. Rituální kanibalismus	60
TŘEBÍČSKÉ MASO	65
I. Kohnův mlýn	66
II. Továrna na smrt	73
III. Lebky u soudu	83
IV. Konec na dně	89
BESTIE Z VAGONU	95
I. Tragédie	96
II. Kriminál	104
III. Předehra	108
IV. Nevinnost proti zlu	117
V. Traktor	132
VI. Výsledky	138
VII. Trest	153

LÁĎA	165
I. Poslední vražda	167
II. Láďa	175
III. Kdo byl Hojer – část první	180
IV. První nebo poslední	186
V. Maso v tašce	190
VI. Smrt ve vlaku	202
VII. Neznámá	209
VIII. Krásy vlasti	215
IX. Jitka	221
X. Kdo byl Hojer – část druhá	225
XI. Trest smrti	232
 DETEKTIV REIMOND	 243
I. Divoké pohraničí	244
II. Únos dívky	247
III. Nález těla	249
IV. Proces v Halle	253
 SLOVENSKÝ HANNIBAL	 259
I. Sním tě	260
II. Zrození vraha	267
III. Oltář	277
IV. Konspirace	280
V. Byl kanibal?	289
 ZÁVĚR	 299
I. Chirurg, nebo kanibal?	301
II. Fantazie o lidském mase	309
III. Tělo bez hlavy a orgánů	314
 PODĚKOVÁNÍ	 323
ZDROJE	326
O AUTOROVÍ	335

AMUSE-BOUCHE

Předmluva true crime dokumentaristy Eduarda Birkeho

*„Jeníčku, vystrč prstíček, ať vidím, jaký jsi cvalíček.“
Ale Jeníček nebyl tak hloupý, aby vystrkoval prst,
vždycky jí nastrčil nějakou kůstku.
Baba měla špatné oči a nic nepoznala.
Jenom se divila, že Jeníček vůbec netloustne.
Když už ho krmila čtyři neděle a Jeníček zůstával pořád stejný,
najednou už jí to bylo dlouhé a řekla si, že dál už čekat nebude:
„Ať je tlustý, nebo hubený, zítra si ho udělám.“*

(Jacob a Wilhelm Grimmové,
Pohádky bratří Grimmů)

Příběh o perníkové chaloupce je pravděpodobně první příležitostí, při níž se každý z nás setkal s kanibalismem. Pohádka, kterou nám četli před spaním a jež nám přivodila spíš noční můry než sladké sny. Proč? Vždyť dobro zvítězilo nad zlem, tak jak to má být...

Případy spojené s lidojedstvím otřesou i zkušeným čtenářem krimi. Ano, většina zločinů porušuje sociální normy. Kanibalismus však porušuje něco hlubšího – tabu tak staré, že ho sdílí skoro každá kultura nezávisle na sobě. Představuje jednu z největších hrůz. Možná právě proto rádi hltáme horory, v nichž rodina incestních vidláků nahání turisty v lesích Západní Virginie

se zatajeným dechem čteme, z čeho Miloslav Švandrlík připravil *Guláš*, nebo urychleně klikáme, jakmile naše oblíbená streamovací platforma zveřejní dokument o Dahmerovi.

True crime obecně funguje na snaze porozumět motivaci pachatele. U kanibalismu tato snaha naráží na zeď – náš mozek odmítá chápat, co pachatel prožíval. A právě tato nemožnost porozumění nás táhne dál a chceme *vědět víc*. A proto jakmile mě kolega Milan Říský oslovil, zda bych si přečetl rukopis *Kuchařů smrti*, ani vteřinu jsem neváhal. Tady se totiž *dozvíte víc*.

Milanův přístup je jiný. Ještě aby ne, když navštěvuje archivy, prohrabuje se policejními spisy a hovoří s vyšetřovateli. Nepřinese vám obyčejný výčet hrůz, ale pečlivou a přehlednou analýzu, díky níž pochopíte, že kanibalismus není jen záležitostí hororů a moderního true crime, ale že se táhne napříč historií, kontinenty a kulturami. Analýzu, díky níž se ponoříte do nejtemnějších zákoutí lidské mysli a objevíte, co tuzemská a jiná monstra, jako byli Ladislav Hojer a Josef Kulík, vedlo k tak ohavným činům. Vhled, díky němuž poznáte, že skutečný netvor nemusí bydlet v temném lese v perníkové chaloupce, ale klidně naproti vám. Nepozval vás ten milý soused nedávno na večeři?

HISTORIE KANIBALISMU

„Snědl jsem jeho játra s boby a dobrým chianti,“ pronesl Hannibal Lecter směrem k agentce Clarice Starlingové. Tato věta se stala symbolem jedné z největších morbidních fascinací moderní doby. Krátká filmová replika zkoncentrovala prastarý strach i přitažlivost do jediné věty. Kanibalismus, jedno z nejhluběji zakořeněných společenských tabu, se v průběhu tisíciletí stal nejen předmětem policejních spisů, ale i metaforou absolutního zla a hranice, za kterou přestává platit pojem lidskosti. A také kulturním fenoménem.

Hannibal Lecter zosobňuje archetyp, který bychom mohli označit jako „gentleman-monstrum“ – vzdělaný psychiatr, znalec hudby, umění a gastronomie, muž, který se pohybuje ve vyšších patrech kultury a společnosti, a zároveň predátor, jenž své oběti vraždí a požívá s chladnou samozřejmostí. Fascinace tkví právě v této dvojakosti: Lecter není primitivní bestie, ale sofistikovaný intelektuál. Podobně jako Drákula – pokud o něm můžeme hovořit v těchto souvislostech – je symbolem aristokratické kultivovanosti, která je jen maskou skrývajícím dravou monstrozitu. Jak připomíná kanadský historik Peter Vronsky, slovo *monstrum* označuje nejen obludu, ale v latině i „zlé znamení“ či „varování“. Monstrum mělo společnosti ukázat hranici – co už není lidské. Lecter tak není jen padouch, ale i zrcadlo, v němž společnost může spatřovat vlastní posedlost násilím a inteligencí zla.

Z této fascinace vznikla ikona moderní popkultury – na pomezí mýtu a reality. A právě tady se kruh uzavírá – protože Hannibal

Lecter nevznikl jako produkt fantazie, ale z konkrétní zkušenosti svého autora.

Thomas Harris byl coby mladý novinář vyslán v roce 1963 do mexické věznice, aby pořídil reportáž o Američanovi odsouzenému k smrti. Během této návštěvy se setkal na ošetřovně s „doktorem Salazarem“, mužem s klidným hlasem, vytríbenými způsoby a hlubokým zájmem o anatomii lidského těla. Harris netušil, že tento muž je ve skutečnosti Alfredo Ballí Treviño, chirurg odsouzený za brutální vraždu a rozčtvrcení svého milence. Ballí Treviño měl pověst kultivovaného vězně – čistého, uhlazeného intelektuála. Právě on byl pro Harrise inspirací k vytvoření Lectera: vzdělaného, inteligentního a naprosto chladnokrevného.

Když o necelých dvacet let později psal román *Červený drak*, postavu doktora Hannibala Lectera postavil právě na tomto rozporu: na myšlence, že monstrum může být dokonale kultivované. Při psaní se opíral o rozhovory s agentem FBI Johnem Douglasem (inspiroval postavu Jacka Crawforda) z oddělení behaviorálních věd v Quanticu, který v té době s kolegy formoval metodiku profilování sériových vrahů. Harris četl policejní spisy Edmunda Kempera, Alberta Fische i Teda Bundyho, aby vystihl přesnou podobu vysoce inteligentního predátora.

Lecterův kanibalismus je ovšem odlišný od reality. Vysoce rituální a estetizovaný. Jídlo – symbol kultury a civilizace – u něj splývá s vraždou. Maso oběti připravuje jako delikatesu, hostinu pro vybranou společnost povyšuje na umění, hrůzu obaluje do formy vytríbeného stolování, a právě proto budí zároveň odpor i fascinaci. Tato estetizace zla je však výsadou fikce. Ve skutečnosti kanibalové nepřicházejí oděni v hedvábí a necitují zpaměti Vergílie. Naopak, historie ukazuje, že kanibalismus byl vždy mnohem prozaičtější – brutálně pragmatický, rituálně zakořeněný nebo skrytý pod pláštěm zcela jiných motivací.

I. KANIBALISMUS

Kanibalismus, tedy konzumace lidského masa člověkem – příslušníkem vlastního druhu –, představuje fenomén, který se objevuje napříč kulturami, epochami i společenskými systémy. Přestože lidstvo během tisíciletí překročilo řadu kdysi nepředstavitelných mezí, právě tato hranice zůstává symbolem zapovězeného. Absolutního tabu.

V různých dobách a kulturách se kanibalismus lišil svou motivací i společenským kontextem. Antropologové obvykle rozlišují několik základních forem, mezi nimiž však často dochází k překrývům. Častý je nutriční neboli survival kanibalismus – konzumace lidského masa z důvodu hladu nebo extrémního ohrožení života. Lodní deníky ztroskotaných posádek, svědectví z obléhání měst či záznamy o hladomorech dokumentují zoufalé případy, kdy lidé sáhli k nejzazšímu kroku. Archeologické nálezy z pravěku, dokumentující porcování těl, lámání dlouhých kostí pro morek a stopy zubů na kostech, naznačují, že právě hlad byl jedním z nejstarších hybatelů lidojedství. Tradovaným a poněkud mrazivým detailem nutričního kanibalismu byly specifické chuťové preference různých kultur. Zatímco většina kmenů upřednostňovala maso žen a mladých jedinců, novozélandští Maorové měli prý v oblibě sva-lovinu tmavých mužů kolem padesáti let. O mase bílých osad-níků se naopak tradovalo, že je příliš slané. Tyto zprávy je však nutné interpretovat velmi opatrně – často vznikaly v koloniálním kontextu a mohou vypovídat víc o evropské představivosti než o skutečné praxi.

Další, kulturně i duchovně zásadní formou je rituální kanibalismus. Objevoval se napříč kontinenty – od Střední Ameriky a Amazonii po Novou Guineu či Polynésii. Dělí se na endokanibalismus (pojídání členů vlastního společenství) a exokanibalismus (konzumace nepřátel). V prvním případě šlo o uchování síly, moudrosti či duše zemřelého v rámci komunity, ve druhém o akt dominance, triumfu a konečného ponížení protivníka. Oba typy měly pevné místo v mytologii i společenském řádu.

Rituální kanibalismus však není jen záležitostí minulosti. Dnes jej praktikuje hinduistická sekta Aghori, uctívající boha Šivu, jejíž členové žijí převážně kolem řeky Gangy ve Váránasí. Někteří Aghoriové konzumují části lidských ostatků z nedokonale spálených těl na pohřebních hranicích, pijí vodu smíšenou s popelem zesnulých a používají lidské lebky jako misky. Věří, že překonáním největších společenských tabu, včetně kanibalismu, dosáhnou mokši, tedy osvobození z cyklu reinkarnací. Nejde však o běžnou hinduistickou praxi, ale o okrajovou tradici.

OD PRAVĚKÝCH RITUÁLŮ

Čtenáři po staletí hltali dobrodružné příběhy o lidojedech v exotických končinách, inspirované cestopisy a zprávami z výprav. Ještě dnes působí etnografické studie o kanibalských společenstvech jako něco pikantního, s nádechem zakázaného. Motiv pojídání lidského masa se přitom neomezuje jen na koloniální literaturu či cestovatelské deníky – dávno pronikl i do populární kultury: od pohádek s Otesánkem a babou Jagou přes antické mýty o Kronovi a Tantalovi až po Hannibala Lectera nebo rodinu Sawyerových z *Texaského masakru motorovou pilou*. V postapokalyptických vizích typu *Cesty Cormaca McCarthyho* se z kanibalismu stává akt zoufalého přežití.

Kořeny jsou však mnohem hlubší – ne někde na okraji civilizace, ale přímo u jejích začátků. Archeologické nálezy z řady lokalit naznačují, že lidská těla mohla být v některých případech zpracovávána podobně jako těla zvířat – s řeznými stopami, rozbíjením kostí a někdy i tepelnou úpravou. Zda šlo vždy o skutečnou konzumaci, nebo v některých případech o pohřební či rituální manipulaci s tělem, však zůstává otázkou konkrétního kontextu.

Jedním z nejstarších důkazů je Gran Dolina v Sierra de Atapuerca ve Španělsku, kde byly nalezeny pozůstatky nejméně jedenácti jedinců druhu *Homo antecessor*. Na kostech jsou stejné stopy po řezání, sekání a rozbíjení jako na zvířecích kostech ze stejné vrstvy – těla byla nejspíš porcována a dlouhé kosti štípány kvůli morku. Lidské maso se tam patrně zpracovávalo stejným způsobem jako zvířecí; zda šlo o zdroj potravy, nebo i o součást rituálu, zůstává nejasné. *„Ačkoli jsou tyto stopy na kostech dobrým ukazatelem lidské činnosti, mohly také vzniknout prostřednictvím lidského chování nebo procesů, které nemají s kanibalismem vůbec nic společného,”* uvádí Bill Schutt v knize *Přírodopis kanibalismu*.

Na nalezišti Moula-Guercy ve Francii odhalili archeologové pozůstatky neandertálců, jejichž dlouhé kosti a lebky byly rozdrcené. Vyskytovaly se zde i charakteristické známky na spodní čelisti, které svědčily o odstranění jazyka. Samozřejmě stále existuje možnost, že tento typ poškození byl způsoben během porcování masa a končetin při nekanibalských pohřebních praktikách. Podobný obraz nabízí Krapina v dnešním Chorvatsku a El Sidrón v Asturii. V Krapině, na nalezišti starém 130 000 let, nesou kosti více než sedmdesáti neandertálců stopy po ořezávání svalů a rozbíjení kostí, srovnatelné se zpracováním jelenů či sobů. V El Sidrónu bylo nalezeno třináct příbuzných – muži, ženy i děti – s jasnými znaky porcování, lámání a vybírání mozku. Analýzy

ukázaly, že tito lidé trpěli nemocemi a nedostatkem potravy; kanibalismus tam patrně souvisel s hladem, nikoli s rituálním kultem.

Jiná naleziště ukazují na výraznější symbolickou rovinu. V Gough's Cave v Somersetu byly lebky z období zhruba před 15 000 lety zbaveny měkkých tkání a mozku a pečlivě opracovány do tvaru misek. Tyto „lebky-misky“ pravděpodobně sloužily při rituálních hostinách nebo jako způsob, jak si „přivlastnit“ mrtvé a udržet je přítomné v komunitě. U etiopské vsi Herto nesou lebky archaických Homo sapiens, staré asi 160 000 let, podobné stopy po opracování; i zde se mluví o pohřebních rituálech, v nichž byla manipulace s tělem součástí přechodu mezi světy.

U takových nálezů se sledují nejen samotné řezné stopy, ale i rozložení poranění, typ zlomu kostí, přítomnost zubních otisků a vztah k dalším nálezům. Pokud se zásahy soustředí na části těla s vysokou výživovou hodnotou – stehenní kosti, žebra, lebku – a kost je zároveň rozbita kvůli morku, roste pravděpodobnost, že došlo ke skutečné konzumaci. Rovnoměrnější rozložení stop zase může ukazovat na rituální „odmasování“ bez nutnosti pojídání.

Část zmíněných klíčových lokalit spadá do první kategorie: těla mohla být zpracovávána jako potrava. Zároveň ale není možné procentní dělení – hlad, rituál a symbolika se prolínaly. Jisté je jedno: kanibalismus patřil ke zkušenosti našich dávných předků mnohem víc, než by se nám dnes asi líbilo.

DOMÁCÍ STOPY

V neolitu a době bronzové se na území dnešního Česka a Slovenska objevují archeologické nálezy, které lze interpretovat jako možné doklady kanibalismu. Nejde přitom pouze o neobvyklé uložení lidských ostatků, ale také o konkrétní zásahy na kostech: stopy řezání, lámání, štípání, opalování, vybírání morku z kostí nebo

otevírání lebek. Tyto znaky mohou naznačovat, že s lidským tělem bylo v některých případech nakládáno podobně jako s potravou.

Významné neolitické nálezy pocházejí z jihozápadního Slovenska, především z lokalit Blatné, Štúrovo a Veľký Meder, spojovaných se železovskou skupinou. V Blatném byly v zásobnicové jámě nalezeny kostry dvou dětí a izolované kosti nejméně pěti jedinců. Nesly stopy násilí krátce před smrtí nebo v jejím okamžiku i stopy tepelné úpravy, což podporuje výklad rituální manipulace s těly. Ve Štúrovo obsahovala horní vrstva sídlištního objektu fragmenty lidských kostí se stopami opálení a vybírání morku z kostí; ve stejné jámě byla nalezena také kostra dospělé ženy a dno objektu pokrývalo asi tři sta lastur sladkovodních měkkýšů. Podobná situace se vyskytla i ve Velkém Mederu, kde byly ve dvou sídlištních jámách objeveny ženské a dětské ostatky zasypané lasturami říčních mlžů. Tyto nálezy bývají vykládány jako možné hmotné doklady kanibalských rituálů, jejichž cílem mohlo být zajištění prosperity komunity.

Z doby bronzové patří k nejvýraznějším dokladům lokalita Cezavy u Blučiny. V jedné z jam únětické kultury bylo nalezeno téměř sedm set fragmentů kostí, převážně lidských, patřících asi deseti až dvanácti jedincům. Jen dva až tři z nich byli dospělí. Zvířecí kosti se v této jámě objevovaly pouze ojediněle. Lidské kosti byly rozlámané, rozštípané a nesly stopy úderů, jemných zářezů, seků i působení ohně. Takový soubor je vykládán jako pravděpodobný pozůstatek rituální činnosti, při níž mohlo docházet také ke konzumaci lidského masa.

Podobně silné nálezy pocházejí z východního Slovenska, z prostředí otomanské kultury. V Nižné Myšli byly v objektu 308 objeveny čtyři ženské kostry uložené v nepietních polohách. Poloha těl naznačuje, že ženy mohly mít ruce přivázané k tělu a byly pravděpodobně usmrceny zlomením vazů. Mezi vrstvami zásepů se

navíc nacházely fragmenty dětské lebky se vzhledem vařených kostí. Právě tento nález bývá interpretován jako jedna z indicií, že mohlo docházet i ke konzumaci lidských ostatků.

Ve Spišském Štvrtku byly v kultové jámě objeveny kosterní ostatky devíti jedinců – muže, tři žen a pěti dětí. Na kostrách se nacházely stopy násilí, často smrtícího charakteru. Lebky nesly výrazné záseky, patrně po sekeře, a na některých se objevily otvory, které mohly sloužit k vybírání mozku. Také tento nález bývá spojován s obětním rituálem, u něhož nelze vyloučit výskyt kanibalismu.

K nejznámějším českým příkladům patří Knovíz, podle nějž byla pojmenována celá kultura mladší doby bronzové. V tamních sídlištních jamách byly vedle keramických střepů, zvířecích kostí, kostěných nástrojů a bronzových předmětů nalezeny také lidské kosti. Ty nesly stopy opálení, lámání, řezání, drcení a ohryzáni zvířaty. Takové zacházení s lidskými ostatky bývá vykládáno jako možný doklad kanibalismu. Přítomnost zvířecích kostí naznačuje, že nešlo o typický kanibalismus z krajního hladu. Pravděpodobnější je proto výklad kulturně podmíněné nebo rituální praxe.

Stejně jako u jiných nalezišť platí, že samotné stopy na kostech nestačí bez dalšího k absolutní jistotě. V kombinaci s nepietním uložením ostatků, tepelnou úpravou, lámáním kostí, otevíráním lebek nebo vybíráním morku z kostí však představují velmi silné indicie kanibalismu. Přesto se odborníci často jednoznačně neshodují.

II. PÁD ŘÁDU

S příchodem starověku se kanibalismus posouvá z roviny archeologických stop do písemně doložené historie. Už egyptské texty Střední říše zmiňují období hladomorů, kdy lidé porušovali tabu a pojídali mrtvé, aby sami přežili. Tyto záznamy, stejně jako pasáže ze Starého zákona, ukazují, že i vyspělé civilizace dokázaly ve chvílích extrémního nedostatku překročit základní hranice lidskosti. V biblických textech se pojídání lidského masa objevuje nikoli jako popis běžné praxe, ale jako znamení naprostého rozvratu společnosti. Starý zákon ho používá jako obraz krajního zoufalství – okamžiku, kdy se hrouť řád, víra i civilizace. V knize Leviticus stojí: *„Budete jíst maso svých synů a budete jíst maso svých dcer.“* Podobně Deuteronomium hrozí, že při obléhání měst lidé budou *„jíst plod svého lůna, maso svých synů a dcer“*. Ve Druhé knize královské se vypráví o hladomoru při obléhání Samaří, kde dvě ženy uzavřely dohodu o snědení svých synů.

V biblickém světě je tak kanibalismus metaforou zkázy, okamžikem, kdy člověk přestává být člověkem. I proto má pozdější křesťanství k pojmu tak silný odpor – zůstává v něm vědomí, že pojídání těla je obrazem absolutního pádu. Paradoxně právě tato zkušenost dala vzniknout rituálu, který se jí zrcadlově dotýká: eucharistii, při níž nejde o fyzické pojídání, ale o symbolickou účast na oběti. *„Popisy kanibalismu v Bibli spadají do dvou odlišných kategorií. Ve Starém zákoně se tohoto chování dopouštěli hladovějící obyvatelé obležených měst Jeruzaléma a Samaří. Druhý typ můžeme nalézt v Novém zákoně a vztahuje se k doslovné či*

symbolické konzumaci těla a krve Ježíše Krista během svátosti ol-tářní,“ upozorňuje Bill Schutt. Už raná církev však čelila obviněním, že její obřady jsou formou lidojedství. Římská propaganda mluvila o „thiestovských hostinách“, o údajném pojídání dětí a těl obětí. Tato obvinění vycházela z nepochopení eucharistie jako duchovního aktu. Teologická debata o povaze eucharistie však nabývala na intenzitě ještě po staletí. Čtvrtý lateránský koncil ve 13. století ustanovil dogma o transsubstanciaci – přesvědčení, že hostie a víno se při eucharistii skutečně, nikoli jen symbolicky mění v tělo a krev Krista. Zajímavý je i pohled dalších světových náboženství. Islám v Koránu u některých zakázaných potravin připouští výjimku v krajní nouzi, pokud člověk jedná jen z nezbytnosti a nepřekračuje míru potřebnou k přežití. V judaismu zase princip *pikuach nefesh* staví záchranu života nad většinu náboženských zákazů; ani zde však nejde o absolutní pravidlo a například vražda kvůli vlastní záchraně zůstává nepřípustná.

Subjektivním evolučním pohledem přispívá kanadský historik Peter Vronsky, který rozlišuje mezi nekrofobií a nekrofilii. Podle něj se lidstvo vyvinulo právě díky nekrofobii – instinktivnímu strachu z mrtvol, který nás odlišil od našich předchůdců, jako byli neandrtálci. Kanibalové tento základní lidský instinkt postrádají, což z nich v očích evoluční biologie dělá naprostou anomálii. Zatímco pro běžného člověka je mrtvé tělo zdrojem děsu a odporu, pro kanibala se stává objektem touhy či potravy. Tato absence nekrofobie je klíčem k pochopení jejich psychiky – tam, kde my cítíme bariéru, oni vidí příležitost.

Úplně jiný charakter měl kanibalismus v říši Aztéků. Zprávy, zejména ty od pozdějších španělských kronikářů, popisují, že po lidských obětech na chrámových pyramidách následovala hostina, při níž byly části těl konzumovány. Moira Martingaleová ve své knize *Kanibalové: Zrůdy s vražednými choutkami* zdůrazňuje, že

aztécký kanibalismus nebyl o hladu, ale fungoval v rituální rovině. Aztékové věřili, že svět existuje jen díky krvi a tělu obětí, že slunce vychází proto, že je nasyceno lidskou energií. Španělští kronikáři jako Bernardino de Sahagún nebo Diego Durán popisovali obřady, při nichž bylo srdce vytrženo ještě živému člověku a nabídnuto slunci, zatímco ostatní části těla byly pečlivě rozděleny mezi vybrané účastníky. Maso oběti se vařilo v kukuřičných omáčkách a bylo servírováno v malých porcích – jako sakrální pokrm. Každý, kdo ochutnal, „přijal božství do sebe“. Tento rituál byl v očích účastníků nezbytný pro zachování vesmírného řádu; bez krve by slunce zhaslo a svět zanikl. V očích Španělů šlo o barbarské zlo, v očích Aztéků o nejvyšší formu zbožnosti. Tím se jejich svět a svět evropských misionářů definitivně rozešly.

Naopak v Polynésii byl kanibalismus součástí válečných zvyklostí. Porážka nepřítele se završovala požíváním jeho těla – šlo o symbolické zničení protivníka, který tím ztratil i po smrti svou důstojnost. Tento druh exokanibalismu upevňoval hierarchii, autoritu a strach. Extrémním příkladem bývá v etnografické a koloniální literatuře Fidži, kde byly kanibalistické praktiky spojovány s válkou, mocí, rituálem a demonstrací převahy nad nepřítelem.

Domorodci lidské maso nazývali *puaka balava* (dlouhé prase), protože jim chutí připomínalo vepřové. Ke konzumaci používali speciální dřevěné vidličky, protože dotknout se lidského masa rukama představovalo tabu. Náčelník Udre Udre údajně, jak se traduje, zkonzumoval přes devět set lidí a každého z nich si zaznamenal položením kamene na hromadu, jež se dochovala dodnes.

Antičtí autoři popisovali podobné praktiky u „barbarských“ kmenů Evropy – psali o Keltech, kteří měli uchovávat hlavy svých nepřátel, a o Germánech, kteří pojídali padlé, aby získali jejich sílu. Tyto zprávy byly často zveličené – sloužily jako ideologická zbraň; Římané takto zdůvodňovali své civilizační poslání.

Přesto archeologie občas potvrzuje, že určité rituální nakládání s těly, včetně částečné konzumace, se opravdu mohlo odehrávat. Herodotos v 5. století př. n. l. ve svých spisech zaznamenal informace o kanibalismu a použil poprvé pojem *antropofagie*. Tento pojem je odvozen ze dvou řeckých slov: *anthropos* (česky: člověk) a *phagein* (česky: požírat).

V antické filozofii měl kanibalismus i morální rozměr. Platón jej považoval za symbol ztráty řádu a racionality; Seneca o něm psal jako o krajním důsledku lidské chamtivosti. Byl stále metaforou rozkladu společnosti – obrazem, kdy člověk doslova požírá sám sebe.

STŘEDOVĚK A NOVOVĚK

Kroniky z 10.–15. století často zaznamenávají kanibalismus jako důsledek hladomoru nebo obléhání. Ve Francii psali kronikáři o matkách, které prodávaly své děti, aby přežily, a v Německu byly popsány případy, kdy mrtvé vykopávali z hrobů. Ani české země nebyly ušetřeny. *Zbraslavská kronika* zaznamenala případ doktora, jenž byl během hladomoru v letech 1281–1282, který následoval po smrti Přemysla Otakara II., omylem vhozen do masového hrobu a tři dny tam okusoval mrtvolu, než ho zachránili. Jiný záznam popisuje matku, která zabila a snědla svého kojence, nebo dceru z Hořan, jež zavraždila, rozčtvrtila a uvařila svou matku. Během dalšího hladomoru (1316–1318) psal pražský biskup Jan IV. z Dražic, že lidé „někteří, aby zmírnili své strádání, dokonce jako psi či jiné šelmy pojídali mršiny, včetně mrtvol lidí“.

V teologických textech se kanibalismus stal znamením posedlosti ďáblem. Inkviziční protokoly někdy uvádějí obvinění z „anthropophagie“ jako důkaz paktu s démony, podobně jako čarodějnictví či nekrofilii. Mnohé z těchto případů měly alegorický charakter,

ale ukazují, jak hluboký děs z požívání lidského masa středověká společnost cítila. Zároveň se v lidové kultuře formuje trvalý archetyp lidojeda – čarodějnice, která pojídá děti, obr či démonický muž z lesa. Tyto postavy představují strach z návratu ke zvířecímu pudu, ztrátu lidskosti, návrat do temnoty.

S rozvojem kolonialismu se tehdejší Evropané setkali s kulturami, které otevřeně praktikovaly rituální kanibalismus – často s duchovním či válečným významem. Pro Evropu to však bylo ztělesnění absolutní jinakosti. Když Kryštof Kolumbus v roce 1492 zaznamenal v deníku označení *Canibales*, šlo o zkomoleninu slova *Carib* – názvu karibského kmene, který měl pojídat své zajatce. Účastníci výpravy popisovali, že někteří měli psí tváře, jiní oko uprostřed obličeje nebo končetinu navíc. Z tohoto omylu vznikl pojem *kanibal*, který se rychle stal synonymem „barbara“, bytosti mimo civilizaci. Evropské kroniky, cestopisy a ilustrace z 16. a 17. století zobrazovaly lidojedy jako nahé divochy pečící lidské maso nad ohněm – a proměnily je v obraz, vůči němuž se mohla Evropa vymezit. Pojem kanibal tak přestal označovat jen čin, ale stal se ideologickým nástrojem kolonialismu: označoval všechny, kdo stáli mimo evropský řád, a ospravedlňoval jejich podrobení a vraždění. Jules Verne ve svých románech *Pět neděl v balóně*, *Děti kapitána Granta* nebo *Patnáctiletý kapitán* používá lidojedy jako exotický motiv – odstrašující i fascinující zároveň.

Zásadní proměnu přinesla raně novověká Evropa, která už sice znala rozum, ale pořád potřebovala monstra. Klasickým příkladem je legenda o Sawneym Beanovi, skotském lidojedovi, který měl se svou rozvětvenou rodinou v 15. století obývat jeskyni na pobřeží Ayrshire a během pětadvaceti let zavraždit a sníst přes tisíc lidí. Podle příběhu byli nakonec všichni dopadeni a popraveni. Ačkoli historické důkazy neexistují, legenda se rozšířila po celé Británii a stala se jedním z prvních mediálních hororů – spojila

strach z venkova s fascinací brutálním zločinem. Asi nepřekvapí, že z této folklórní povídky, spolu s motivy *Texaského masakru motorovou pilou* a s odkazy na případ Eda Geina, vznikl kultovní literární horor Jacka Ketchuma *Po sezóně* – jen tlupu lidojedů umístil do amerického Maine.

Podobně mytický, ale historicky podloženější je pozdější příběh „Játrožrouta“ Johnsona, skutečného lovce z Montany 19. století. Johnson se proslavil tím, že jako akt pomsty za vraždu své ženy dle tradované legendy jedl játra svých nepřátel z kmene Vraních indiánů. Tento muž, který se pohyboval na hraně mezi civilizací a divočinou, se paradoxně později stal šerifem – tedy oficiálním strážcem zákona. Jeho příběh ukazuje, jak tenká může být hranice mezi „monstrem“ a „hrdinou“ v drsných podmínkách amerického pohraničí. Zatímco Sawney Bean je symbolem degenerace a úpadku, Johnson představuje kanibalismus jako nástroj osobní spravedlnosti a zastrašení nepřítele.

ČARODĚJNICE A DOKTOŘI

Zatímco zbožní křižáci se uchýlovali ke kanibalismu z čirého zoufalství, středověká a raně novověká společnost objevila pro lidojedství zcela nové využití: stalo se dokonalou zbraní moci a nástrojem démonizace. Kanibalismus byl projektován na ty, kteří „nepatřili k nám“ – na kacíře, židy, cikány a především na čarodějnice. Obvinění z pojídání lidského masa, zejména dětí, bylo tím nejspolehlivějším způsobem, jak někoho absolutně dehumanizovat a ospravedlnit jeho likvidaci.

Démonologická literatura raného novověku, včetně tradice spojené s *Malleus maleficarum* (*Kladivo na čarodějnice*), pracovala s představou čarodějnic jako bytostí, které škodí dětem, znešvěčují těla a překračují základní společenské normy. Obvinění

z pojídání dětí patřilo k nejúčinnějším motivům této démonizace. Inkvizice měla dokonce připravené standardizované otázky, kterými se obviněných žen ptala, kolik dětí snědly, jak z nich vyvařovaly tuk a k čemu pak používaly jejich kosti. Pod tíhou brutálního mučení se mnohé ženy k těmto absurdním činům přiznávaly, čímž jen posilovaly masovou hysterii. Kanibalismus zde nefungoval jako reálná praxe, ale jako ultimátní symbol zla, kterým většinová společnost ospravedlňovala své vlastní krutosti vůči menšinám a nepohodlným jedincům.

S nástupem renesance pak přichází paradoxní doba, kdy se kanibalismus stává součástí vědy. V 16. až 18. století byly v evropské medicíně a lékárenství rozšířené i preparáty z lidských ostatků – *pulvis mumiae* (prášek z mumie), lidský tuk, kosti a krev popravených. Krev se pila proti epilepsii a mdlobám, lidský tuk se používal jako mast proti bolestem a zlomeninám. Renesanční Evropa, která považovala samu sebe za vrchol civilizace, tak v rámci medicíny provozovala sofistikovanou formu kanibalismu. Preparáty z mrtvých těl byly drahé, ceněné a vyhledávané.

A dnes? Stačí se podívat, jaké oblibě se těší zpracování placenty. Tento moderní trend zahrnuje konzumaci vlastní placenty ve formě kapslí nebo smoothie s vírou, že zabrání poporodní depresi a dodá energii. Vědecké studie však opakovaně neprokázaly žádné klinické benefity placentofagie.

CESTA K TRUE CRIME

S rozvojem tisku a gramotnosti se motiv lidojeda přesunul z románů do novin. V 18. století se zrodila první vlna bulvárního „true crime“ – krvavé letáky, později pak *penny press* a sbírky soudních případů, které spojovaly morálitu s fascinací zločinem. Britské brožury o skotském lidojedovi Sawney Beanovi se prodávaly

na ulicích po celém království. Z *The Newgate Calendaru*, který shrnoval zločiny a popravy s moralistickým komentářem, se stal bestseller, z něhož čtenáři znali desítky případů „monstrózních vrahů“.

V 19. století na tyto tendence navázal nový fenomén – *penny dreadfuls* a *The Illustrated Police News*, které přetvořily realitu v teatrální podívanou. Krvavé kresby, titulky o „pojídání těl“ a přehnané ilustrace poprav vytvořily první moderní mediální ikonografii zla. Čtenáři stáli fronty na „nejnovější zrůdu“, podobně jako dnes klikají na aktuální dokument o sériovém vrahovi. Kanibalismus se tak znovu proměnil – z rituálu a symbolu v produkt. Zrodila se kultura senzace, kde hrůza a moralita existovaly vedle sebe, a bulvární tisk položil základy žánru, který o dvě století později dostal název *true crime*. Tím se kanibalismus uzavírá do kruhu: od rituálu přes tabu až po mediální produkt. Hrůza se stala součástí kultury.

Tato mediální konstrukce zla však často neodpovídá realitě. Peter Vronsky například upozorňuje na případ H. H. Holmese, jehož „vražedný hrad“ v Chicagu se stal legendou. Hollywood a média vytvořily obraz geniálního monstra s labyrintem plným pastí, ale skutečnost byla mnohem prozaičtější – Holmes byl především podvodník a jeho „hrad“ byl spíše nedokončeným hotelem než továrnou na smrt. Holmesův mýtus však zůstal dodnes živý, protože čtenáři a diváci potřebují legendy děsivější než realita sama. To byl už jen krok k Hannibalu Lecterovi.

III. INFRASTRUKTURA DEVIACE

Armin Meiwes, přezdívaný „kanibal z Rotenburgu“, byl obyčejným technikem, byť žil v rezidenci se čtyřiačtyřiceti pokoji, kde si vybudoval doslova komnaty hrůzy. V roce 2001 na internetu zveřejnil inzerát: „Jsem Franky, pocházím z Německa a hledám urostlého muže ve věku 18 až 30 let, který by se nechal zabít a sníst... přijď ke mně, zaříznu tě a vychutnám si tvé lahodné masíčko.“ Bernd Brandes, jeho oběť, skutečně souhlasil, odpověděl mu „jsem tvoje maso“ a následné společné setkání si dokonce natáčeli. Brandesův penis ochutnali oba – zdál se jim příliš tuhý; zbytek těla Meiwes, poté co Brandes vykrvácel, systematicky naporcoval a zamrazil, aby ho mohl postupně konzumovat. Žádná vysoce intelektuální maska, jen byrokratická systematickost – tělo rozdělené a označené podle částí jako v mrazáku u řezníka. Podle autorky Moiry Martingaleové Meiwes spočítal, že během osmnácti měsíců od Brandesovy smrti spořádal skoro dvacet kilogramů jeho masa. Poté začal hledat další oběť a právě jeho nové inzeráty na internetových stránkách přivedly k jeho dveřím policii. Martingaleová zároveň upozorňuje, že Meiwesovu rezidenci dříve navštívilo více lidí – nechávali se všet na háky, balit do potravinářské fólie; v jednom případě měl host fixou na těle vyznačené části masa, ale nakonec z domu odešel. Meiwes byl přesvědčen – a právě na tomto přesvědčení postavil i svou pozdější obhajobu před soudem –, že se nedopus-til žádného trestného činu. Tvrdil, že nešlo o vraždu v obvyklém smyslu slova, protože jeho oběť s celým aktem dobrovolně souhlasila – nešlo o čin, při němž by lstí či násilím někoho přemohl.

V jeho očích to tedy nebyl zločin, ale naplnění vzájemné dohody. K celé věci prý přistoupil racionálně a bez emocí: proto na začátku roku 2001 zveřejnil na internetu zdvořilý inzerát, v němž hledal dobrovolníka, který by se nechal sníst.

Meiwesův případ se stal symbolem moderní éry a nástupu internetu, který dal deviantním touhám infrastrukturu: anonymitu, vyhledatelnost, komunity. Fóra a chaty s kanibalskou tematikou fungují jako tržiště fantazií i kontaktů. Mezník představuje posun od fantazie k činu – od roleplay k domluvě reálného setkání. Pro kanibalisticky zabarvené fantazie se ujalo označení *vorarefilie* – vzrušení z představy, že někoho „sním“ nebo že jsem „sněden“.

Podobný vzorec nesl i případ Detleva Günzela, německého policisty, který se v roce 2013 přes internet seznámil s mužem sdílejícím fantazie o zabití a rozčtvrcení. Oběť při sexuální hře zavraždil, tělo následně rozřezal a části zakopal na pozemku. Vyšetřování ani soud neprokázaly, že by Günzel lidské maso konzumoval; byl odsouzen za vraždu a hanobení lidských ostatků. Dokázat kanibalismus je pro kriminalisty totiž mimořádně obtížné. Nestačí prokázat vraždu nebo manipulaci s tělem – je nutné doložit, že pachatel skutečně vědomě konzumoval lidské maso. Klíčovou roli hraje také přiznání pachatele – bez něj se pravý rozsah činu obvykle neodhalí. Ani samotné doznání však u soudu nestačí: musí obsahovat detaily, které potvrdí nezávislé důkazy, jinak zůstává kanibalismus jen v rovině neprokázaného podezření.

Internet využíval i Slovák Matej Čurko, v médiích známý jako „slovenský kanibal“. Na první pohled působil nenápadně – vystudoval chemii a pracoval jako programátor. V soukromí však rozvíjel sadistické a kanibalistické fantazie, které sdílel na internetových fórech určených lidem s depresivními nebo sebe-destructivními sklony. V roce 2010 začal na zahraničních stránkách vyhledávat uživatele, kteří se chtěli zabít, a nabídl jim,

že je usmrtí a zkonsumuje. Tvrdil jim, že jim pomůže „důstojně a bezbolestně“ ukončit život – smrt prezentoval jako akt soucitu a služby. Ve skutečnosti mu šlo nejspíš o uspokojení vlastních sexuálněkanibalistických představ, výsledek vyšetřování však kanibalismus nepotvrdil, ačkoli o něm hned zkraje policisté mluvili.

Tento fenomén sdílení a rozvíjení zvrácených fantazií v digitálním prostoru se však netýká jen osamělých vlků. Jak ukázal případ newyorského policisty Gilberta Valleho, známého jako „Cannibal Cop“, internetová fóra jako Dark Fetish Network umožňují lidem s těmito úchylkami vytvářet komunity, kde se necítí jako vyvrhelové. Valle sice nebyl usvědčen z reálného činu, ale jeho detailní plány na únos, mučení a snědení desítek žen, včetně vlastní manželky, odhalily mrazivou hloubku moderní kanibalistické subkultury. Podobně i britský ošetřovatel Dale Bolinger, který s Vallem komunikoval, plánoval v reálném světě vraždu mladé dívky, přičemž si k tomuto účelu pořídil i sekeru. Internet tak smazal hranici mezi soukromou fantazií a kolektivním plánováním zločinu.

Extrémním příkladem je kanadský vrah, sadista, nekrofil, kanibal a pornoherec Luka Magnotta, který své činy dokumentoval na videu a sdílel online. Magnotta se stal online celebritou, která svou „slávu“ budovala skrze sociální sítě a fascinaci veřejnosti brutálním zločinem. Jeho případ ukazuje, jak se z vraha a kanibala stává v digitálním věku zvrácená ikona, podobně jako tomu bylo u Isseie Sagawy, který svou slávu vytěžil z tradičních médií. Digitální věk tak jen dává starým instinktům nový, globální rozměr.

BANÁLNÍ ZLO

Ve 20. a 21. století je mediálně vděčný patologický kanibalismus – požívání lidského masa jako prostředek vyjádření moci v představách psychosexuálního devianta či sociopatického vraha. Tento

fenomén představuje jeden z nejtemnějších a nejkomplexnějších aspektů moderní kriminologie a psychiatrie. Na rozdíl od rituálního kanibalismu, který byl ukotven v kolektivní víře a sdílených mýtech, je patologický kanibalismus aktem hluboce individuálním, izolovaným a někdy pramenícím z těžkých traumat či poruch osobnosti. Pro tyto pachatele není konzumace lidského masa motivována hladem, ale fantaziemi o absolutní kontrole a dominanci nad obětí.

U mnoha moderních kriminálních případů, zejména u sexuálně motivovaných pachatelů, není konzumace lidského masa spojena s hladem, ale s fantaziemi o kontrole, splynutí s obětí, dominanci nebo sexuálním vzrušení. Pachatelé, kteří se dopouštějí těchto činů, mohou vykazovat znaky těžké psychopatie, absence empatie a neschopnosti navazovat normální mezilidské vztahy. Jejich fantazie, živěné pocitem méněcennosti nebo izolace, postupně gradují od představ k reálným činům, přičemž samotný akt kanibalismu slouží jako potvrzení jejich domnělé moci a nadřazenosti. V kontextu moderní společnosti, kde jsou tyto činy naprosto nepřijatelné, se patologický kanibalismus stává nejen kriminálním aktem, ale i děsivým svědectvím o propastech lidské mysli, do kterých může jedinec klesnout, když ztratí veškeré zábrany a morální kompas. Skuteční kanibalové byli lidé zcela obyčejní, často na okraji společnosti – zaměstnanci, dělníci, studenti, manželé. Bez lefterovské estetiky. O to děsivější.

OD ČIKATILA DO SOUČASNOSTI

V Americe koncem 20. století působil Jeffrey Dahmer, známý jako „kanibal z Milwaukee“. Mezi lety 1978–1991 zavraždil sedmnáct mladých mužů, těla rozřezával, lebky uchovával jako trofeje a části masa ukládal do chladničky. Jeho byt se proměnil v groteskní

laboratoř, kde se sexuální posedlost mísila s potřebou absolutního vlastnictví – chtěl tělo oběti uchovat navždy, a proto ho konzervoval i pojídal. Dahmer působil nenápadně, spíše plaše než hroživě.

O několik let dříve než Dahmer se mediální senzací stal Issei Sagawa. V roce 1981 zastřelil ve svém pařížském bytě nizozemskou studentku Renée Harteveltovou, tělo rozřezal, fotografoval a části masa konzumoval. V Paříži byl prohlášen za nezpůsobilého stanout před soudem, v Japonsku byl později propuštěn a stal se zde bizarní mediální celebritou. Francouzské úřady totiž odmítly vydat spis a japonské neměly právní základ k jeho stíhání. Byl proto propuštěn z psychiatrické léčebny a žil na svobodě. Média ho okamžitě proměnila v senzaci: Sagawa poskytoval rozhovory, psal knihy o svém činu, kreslil komiksy, účinkoval v televizních pořadech i filmech. Veřejnost ho sledovala s fascinací i odporem – jeho jméno se v 80. letech stalo symbolem mediální exploatace zla.

O generaci dříve žil v Německu Joachim Kroll – prostý dělník z Porúří. Mezi lety 1955–1976 vraždil ženy i děti. V jeho bytě policie našla lidské maso v hrncích a části těl v mrazáku. Kroll nepůsobil jako šílenec: pilně pracoval, vřele zdravil sousedy, chodil do kina. Obyčejnost byla maska. Ve stejné oblasti bydlel o půl století dříve Karl Denke – varhaník a drobný řemeslník. V roce 1924 po jeho zadržení policie našla deníky se jmény zmizelých, sklenice s tukem a zásoby lidského masa naloženého v octě. Denke spáchal ve vazbě sebevraždu.

Na opačném konci světa, v Kazachstánu, se na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let pohyboval muž s přezdívkou „Železný tesák“. Nikolaj Džumagalijev vraždil ženy, jejich těla rozřezával a části pojídal; v kuchyni se našly lidské ostatky a stopy po tepelném zpracování masa. *„Když byla nahá, začal jsem ji rozřezávat. Vyřízl jsem hrud' a pruhy tuku, odřízl jí lýtka a oddělil pánev a stehna. Všechny tyto kusy jsem si dal do batohu a odnesl*

domů. Pak jsem část tuku rozpustil na kamnech, část jsem nasolil a snědl jako sádlo. Maso jsem rozemlel v mlýnku na maso,“ popisoval Džumagalijev, který dostal přezdívkou podle kovového chrupu, který mu nahradil zuby, o něž přišel po úrazu. Své oběti si vybíral mezi ženami, které potkával při toulkách odlehlými oblastmi kolem Almaty. Maso smažil na pánvi nebo z něj připravoval tradiční pelmeně. Věřil bizarní teorii, že při podříznutí hrdla lze spatřit odcházející duši oběti. V roce 1980 byl dopaden poté, co jeho přátelé objevili v jeho domě lidskou hlavu a torzo. Při zatčení se pokusil uprchnout, později byl prohlášen za duševně chorého a umístěn do psychiatrické léčebny. Odtud několikrát utekl – poprvé v roce 1989, kdy zmizel na rok a půl do hor, než byl znovu dopaden. Kriminalistům tvrdil, že jedl ženy, aby se jim *„pomstil za jejich nemravný životní styl a snahu dosáhnout rovnoprávnosti“*.

V době jeho dopadení a ještě roky po něm působil v Rusku Andrej Romanovič Čikatilo, učitel literatury, člen strany, otec dvou dětí. Mezi lety 1978–1990 zavraždil „rostovský řezník“ nejméně dvaapadesát žen a dětí. Lákal je na jídlo či drobné dárky, zabíjel v křovinách u železnic, jejich těla rozřezával, odřezával části masa i pohlavní orgány. Některé kusy snědl, jiné si ponechával jako trofeje. *„Rád jsem kousal do děloh, jsou tak hezky růžové a pružné,*“ vypověděl. Sovětský svaz dlouho odmítal připustit, že v zemi může působit sériový vrah – v ideologicky „dokonalém“ systému to zkrátka nebylo možné. Kriminalita byla považována za důsledek kapitalistické společnosti, ne socialismu, a proto úřady roky trvaly na tom, že jednotlivé vraždy spolu nesouvisí. Vyšetřování brzdil chaos v policejních databázích, byrokratické překážky i neochota přiznat systémové selhání. Zlom nastal až v polovině osmdesátých let, kdy byl z Moskvy povolán plukovník Issa Magometovič Kostojev, aby převzal vedení případu. Navzdory

politickému tlaku začal systematicky shromažďovat důkazy z desítek vražd žen a dětí v okolí Rostova a poprvé vyslovil podezření, že pachatelem může být jeden člověk. V rozhodující fázi přizval ke spolupráci forenzního psychologa Alexandra Buchanovského, který vypracoval profil vraha – vzdělaného, nenápadného muže se sexuální deviací. Profil přesně odpovídal Andreji Čikatilovi, zadrženému v roce 1990 po podezřelém chování na vlakovém nádraží. Dopaden byl po dvanácti letech. Po emočně vypjatých soudních líčeních, kde pozůstali oběti v pláči omdlávali, byl 14. února 1994 popraven střelou do týla. Případ otřásl Sovětským svazem a ukázal, že monstrum se může skrývat i v režimu, který si nárokuje absolutní kontrolu nad svým obyvatelstvem.

O pár let později, v jiné části světa, nastala obdobná situace. Čang Jung-ming, přezdívaný „kanibal z Jün-nanu“. Tichý a nenápadný muž prošel v 70. letech vězením za vraždu, po propuštění pracoval jako drobný zemědělec. Mezi lety 2008 a 2012 však systematicky unášel a vraždil mladé muže – především studenty a cestovatele. Těla obětí rozřezával, maso sušil nebo zamrazoval, část údajně prodával na tržišti jako „pštrosí maso“. Když policie vstoupila do jeho domu, našla lidské kosti, vaky s masem a vysušené kusy kůže zavěšené na trámech. Čang se přiznal k jedenácti vraždám. V roce 2013 byl popraven. Čínské úřady držely případ dlouho pod pokličkou, aby nevyvolaly paniku. Historie čínského kanibalismu je však mnohem hlubší a sahá až k císařským dvorům. Například císař Š' Chu, vládnoucí Hunům ve 4. století, nechával pro své hosty zabíjet a servírovat jako vzácnou lahůdku mladé dívky ze svého harému. Hosté si tehdy vybírali oběti podobně, jako si dnes v restauraci vybíráme humra z akvária. Lidské maso bylo v Číně v určitých obdobích, podle některých pramenů, údajně považováno za běžnou součást jídelníčku a restaurace, které ho podávaly, patrně existovaly až do počátku 19. století.

V postsovětské éře působil Alexandr Spěšivcev – „kanibal ze Sibíře“. Narodil se v Novokuzněcku a žil v malém bytě se svou matkou, která mu při zločinech pomáhala. Poté, co zavraždil svou snoubenku, skončil v psychiatrickém zařízení, odkud byl po třech letech propuštěn. Následně Spěšivcev unášel dívky, věznil je, mučil a zabíjel. Těla obětí porcoval a části masa uchovával k pozdější konzumaci a dle svědectví vařil. V jeho bytě, skrytém v panelovém domě, policisté po zadržení v roce 1996 našli stopy krve, lidské ostatky i věci denní potřeby obětí. Případ otřásl Ruskem nejen brutalitou, ale i zjištěním, že pachatel byl dlouhodobě sledován psychiatry, a přesto se volně pohyboval na svobodě. Po dopadení byl prohlášen za nepřítel společnosti a umístěn do ústavní psychiatrické péče.

Rok po zadržení Spěšivceva šokoval Rusko další případ – Vladimir Nikolajevič Nikolajev, známý jako „novočeboksarský lidožrout“. Podle vlastní výpovědi se první vraždy dopustil po návratu z večírku. Byl opilý a před domem se dostal do konfliktu s jiným mužem, který ho požádal o oheň. Hádka přerostla ve rvačku a muž po úderech zemřel.

Nikolajev později tvrdil, že svou oběť původně nechtěl sníst. Tělo odtáhl do koupelny, svlékl ho a začal porcovat. Myšlenka na konzumaci lidského masa ho podle jeho slov napadla až při manipulaci s tělem. Uřízl kus masa ze stehna, nejprve ho uvařil, a když mu nechutnalo, nakrájel ho a usmažil na pánvi.

Část masa následně předal známému, kterému tvrdil, že jde o klokaní maso. *„Vzal to domů a dal to své ženě. Udělala k tomu knedlíky, sama něco snědla a část dala svým dětem. Nevěděli, co to je. Řekl jsem jim, že je to klokan,“* vyprávěl Nikolajev s úsměvem. *„Tady v okolí klokany nemáme, takže to nemohli poznat.“* Později začal lidské maso také prodávat. Na trhu nabídl přibližně pět kilogramů masa, opět pod záminkou, že jde o klokana, a za získané

peníze si koupil alkohol. Druhou oběť si už podle dostupných informací vybral úmyslně mezi svými známými. Její maso se následně pokusil prodávat jako odřezky ze sajgy.

Na jeho činy se přišlo poté, co si jedna žena všimla neobvyklé chuti zakoupeného masa a odnesla ho k lékaři. Vyšetření ukázalo, že jde o lidskou tkáň. Lékař kontaktoval policii a Nikolajev byl krátce nato zatčen ve svém domě.

Na druhé polokouli, v Jižní Americe, policie v roce 1999 zatkla ve venezuelském městě San Cristóbal bezdomovce Dorángela Vargase, známého pod přezdívkou „El Comegente“ – doslova „požírač lidí“. Žil pod mostem a zpočátku byl považován za místního podivína, dokud hlídky nenašly poblíž jeho obydlí lidské ostatky, hlavy, kosti a sklenice se zbytky masa. Vargase prý poháněla víra, že lidské maso je „čisté a výživné“ – sám tvrdil, že se vyhýbal konzumaci žen a dětí, protože „jsou příliš něžné“, a zaměřoval se výhradně na muže. Policie našla i psané recepty, v nichž kombinoval maso s rýží, banány a pepřem. I v tomto případě šlo o pachatele, u něhož se brutální činy mísily s náboženskými bludy a dlouhodobou psychózou.

A na opačném konci historie stojí Albert Fish – jeden z nejtemnějších zločinců první poloviny 20. století. Americký natěrač, otec šesti dětí, který se po léta skrýval za fasádou nenápadného starce. V roce 1928 vylákal z newyorského bytu desetiletou Grace Buddovou pod záminkou, že ji vezme na narozeninovou oslavu. Místo toho ji odvedl do prázdného domu, kde ji zavraždil, tělo rozřezal a části upekl. O šest let později, krátce před svým dopadením, zaslal dívčině rodině dopis s mrazivým popisem vraždy i detailů přípravy jejího masa. Proces s ním v roce 1935 vyvolal obrovskou mediální senzaci – Fish se stal zosobněním „živého Hannibala Lectera“ dávno předtím, než tato postava vznikla. Byl odsouzen k smrti a popraven na elektrickém křesle ve věznici Sing

Sing, přičemž podle svědků své poslední chvíle přijal s klidným úsměvem.

KANIBALOVÉ VE VÁLCE

Kanibalům se nevyhýbá ani válka. Během ruské invaze na Ukrajinu se naplno projevila praxe nasazování vězňů výměnou za milost. Mezi rekrutovanými se ocitli i odsouzení vrazi s prokázanými kanibalistickými činy – například Denis Gorin nebo Dmitrij Malyšev.

Britský deník *The Sunday Times* zveřejnil zachycené rozhovory poskytnuté ukrajinskou rozvědkou, které dokládají případy kanibalismu přímo v zákopech u Myrnohradu v Doněcké oblasti. Jde o komunikaci mezi důstojníky a poručíkem Vladislavem Razikovem, zástupcem velitele 5. samostatné gardové motostřelecké brigády. Zprávy naznačují, že jednotky čelily kritickému nedostatku jídla a rozpadajícímu se zásobování.

Podle jednoho z důstojníků voják s volacím znakem „Chromať“ (Kulhavý), sloužící v 95. pluku, zabil dva spolubojovníky a pokusil se sníst části jejich těl. Ve sklepě, kde se ukrýval, měl improvizovaný mlýnek na maso.

Razikov, zjevně otřesený, reagoval otázkou: „*Nechápu. Vy jim nedáváte najíst?*“ Odpověď byla stejně chladná jako situace sama: „*Brzy se začneme pojídat navzájem. Všichni tady mají hlad, máme velmi skromné příděly.*“

Vedle těchto zdokumentovaných případů zveřejnila ukrajinská vojenská rozvědka přepis odposlechu, v němž vojáci hovoří o kolegovi přezdívaném Brelok:

Voják 1: Nikdo nikam neutekl. Brelok ho prostě zabil a pak ho dva týdny žral.

Voják 2: Do prdele... no to mě poser... Říkáš, že Brelok skončil jako „dvoustovka“ (slangové označení pro mrtvého vojáka)?

Voják 1: Jo, říkají, že byl „dvoustovka“. Předtím sežral svého partáka. Sám jsem z toho byl v šoku.

SEXUALITA

Kanibalismus a sexualita jsou v moderní kriminalistice mnohdy propojené. Peter Vronsky ve své analýze sériových vrahů upozorňuje, že u mnoha moderních kriminálních případů, zejména u sexuálně motivovaných pachatelů, není konzumace lidského masa spojena s hladem, ale s fantaziemi o kontrole, splnutí s obětí, dominanci nebo sexuálním vzrušení. Pojezení těla nebo jeho částí je pro ně vyvrcholením aktu dominance – absolutním vlastnictvím oběti. Dahmer to přiznal přímo: chtěl, aby jeho oběti nikdy neodešly. Konzumace těla byla pro něj posledním aktem intimity – pokusem o splnutí, které životní vztahy nikdy nenabízely. Sexuální motivace se však u různých pachatelů liší: zatímco Dahmer a Sagawa popisovali kanibalistické fantazie jako erotické, u Spěšivceva nebo Čikatila byl kanibalismus součástí širšího sadistického rituálu, nikoli samostatnou touhou.

Řetězec jmen – Dahmer, Sagawa, Kroll, Denke, Džumagalijev, Čikatilo, Spěšivcev, Vargas, Fish – tvoří mapu skutečného světa kanibalismu, krvavou nit táhnoucí se léty i kontinenty. Byli to muži prostí lecturerovské honosné estetiky, šarmu a kultivovanosti – muži ze šedivých paneláků, internátů, továren a vesnických domků. Hrůza jejich činů nebyla zahalena do intelektuální pózy, ale byla syrová, tupá a skutečná. A možná právě proto tak děsivá a zároveň pro mnohé fascinující. Protože vždycky se našel někdo, kdo o nich mluvil jako o dobrých sousedech.

IV. OBRAZ KANIBALISMU V LITERATUŘE A FILMU

Kanibalismus prostupoval literaturou a ústní slovesností odnepaměti. Od starých Řeků až po Williama Shakespeara byl tento akt po téměř dva a půl tisíce let zobrazován jako čin nejhorší pomsty nebo příšerný skutek bohů, příšer a divochů. V antické mytologii byl kanibalismus vyhrazen převážně bohům a mytickým stvořením, pro které neplatily lidské zákony. Jedním z nejznámějších raných evropských literárních obrazů kanibalismu je Homérova *Odyssea*, kde hrdina Odysseus a jeho druhové čelí jednookému kyklopovi Polyfémovi. Ten Odysseovy muže bez milosti požírá jako běžnou potravu. Ještě děsivější je mýtus o bohu vína Dionýsovi, který byl jako dítě roztrhán a pojídán Titány. Pokud se však kanibalismu dopustili smrtelníci, byli tvrdě potrestáni. Římský básník Ovidius ve svých *Proměnách* líčí příběh krále Lykaóna, který chtěl otestovat vševědoucnost boha Jupitera tím, že mu k hostině předložil lidské maso; za trest byl proměněn ve vlka. Podobně dopadl i král Tantalos, jenž zabil a uvařil vlastního syna Pelopa, aby bohy ponížil.

Tento antický motiv kanibalismu jako nástroje hrůzné msty a ponížení nepřítele ožil v renesančním dramatu. V jedné ze svých nejranějších a nejkrvavějších tragédií, *Titus Andronicus*, dovedl William Shakespeare mechanismus pomsty do absurdní a groteskní spirály násilí. Římský vojevůdce Titus v závěru hry zabije syny gótské královny Tamory, jejich maso zapeče do masových koláčů a nicnetušící matce je předloží na slavnostní hostině. Podobně

zvrácená odplata se objevovala i ve středověké dvorské lyrice, kde byl oblíbený motiv „snědeného srdce“. V příbězích jako *Tristan* od Thomase z Bretaně nebo *Herzmäre* od Konrada von Würzburga žárlivý manžel zabije milence své ženy, upeče jeho srdce – symbol lásky – a dá jí ho sníst, aby jí vzápětí prozradil, na čem si právě pochutnala.

V sedmnáctém a osmnáctém století, kdy bylo toto tabu již hluboko zakořeněné v evropské kultuře, zasáhla hrozba kanibalismu nové publikum a začala sloužit novému cíli – ke strašení zlobivých dětí. Tento posun byl patrný zejména v dílech sběratelů ústní lidové slovesnosti. Francouz Charles Perrault, jehož *Pohádky matky Husy* z roku 1697 patří k nejvlivnějším raným evropským tištěným sbírkám literárně zpracovaných pohádek, a později němečtí akademici Jacob a Wilhelm Grimmové, kteří na počátku devatenáctého století publikovali stovky příběhů, integrovali do svých děl značné množství kanibalistických motivů. Původní verze těchto pohádek, jež odrážely běžné těžkosti oněch dob, zvláště hladomory a opouštění dětí chudými rodiči, byly mnohem temnější než jejich dnešní uhlazené adaptace. V původním příběhu o Sněhurce zlá královna nejenže vyslala lovce, aby dívku zavraždil, ale vyžadovala jako důkaz její játra a plíce, které následně podusila a snědla v domnění, že konzumuje vnitřnosti své sokyně. Podobně znepokojující byl i původní francouzský příběh o Červené karkulce, kde vlkodlak babičku nepolkl celou, nýbrž ji roztrhal na kusy, její maso uložil do kredence a krev do láhve. Karkulka pak nevědomky snědla maso vlastní babičky a vypila její krev. Motiv lidožroutství se objevil i v Perraultově *Palečkovi*, kde se ztracených dětí ujala manželka krutého obra, který je měl v úmyslu sežrat, nebo v pohádce bratří Grimmů *Jeníček a Mařenka*, kde stará čarodějnice plánovala děti vykrmit a sníst. Stranou nestojí ani Modrovous, jehož předobrazem byl nejspíš

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Kuchaři smrti.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.